

Oktober 2025

Kompetens för Sverige

Bidrag till diskussionen om en ny
progressiv arbetslinje

Allan Larsson
Lars Sjöström
Mats Wadman

arena idé

Hur har rapporten kommit till?

- Vi har baserat rapporten på underlag från ett 20-tal myndigheter och organisationer, experter och forskare.

- Rapporten ”Kompetens för Sverige” är ett medborgarinitiativ – ingen organisation eller parti har beställt den, inga ekonomiska bidrag har lämnats.
- Vi som gjort utredningen och skrivit rapporten svarar på egen hand för initiativ, analyser, slutsatser och finansiering.

Tack till: Almega, Arbetsförmedlingen, Finanspolitiska rådet, Forte, IAF, IFAU, JO, Konjunkturinstitutet, LO, Manpower, OECD, Regeringen, Riksbanken, Riksrevisionen, SCB, SKR, SSR, Statskontoret, ST, Svenskt Näringsliv, Swedish JobTech, TCO, Viable Cities, Susanne Ackum, Lars Calmfors och Anders Forslund.

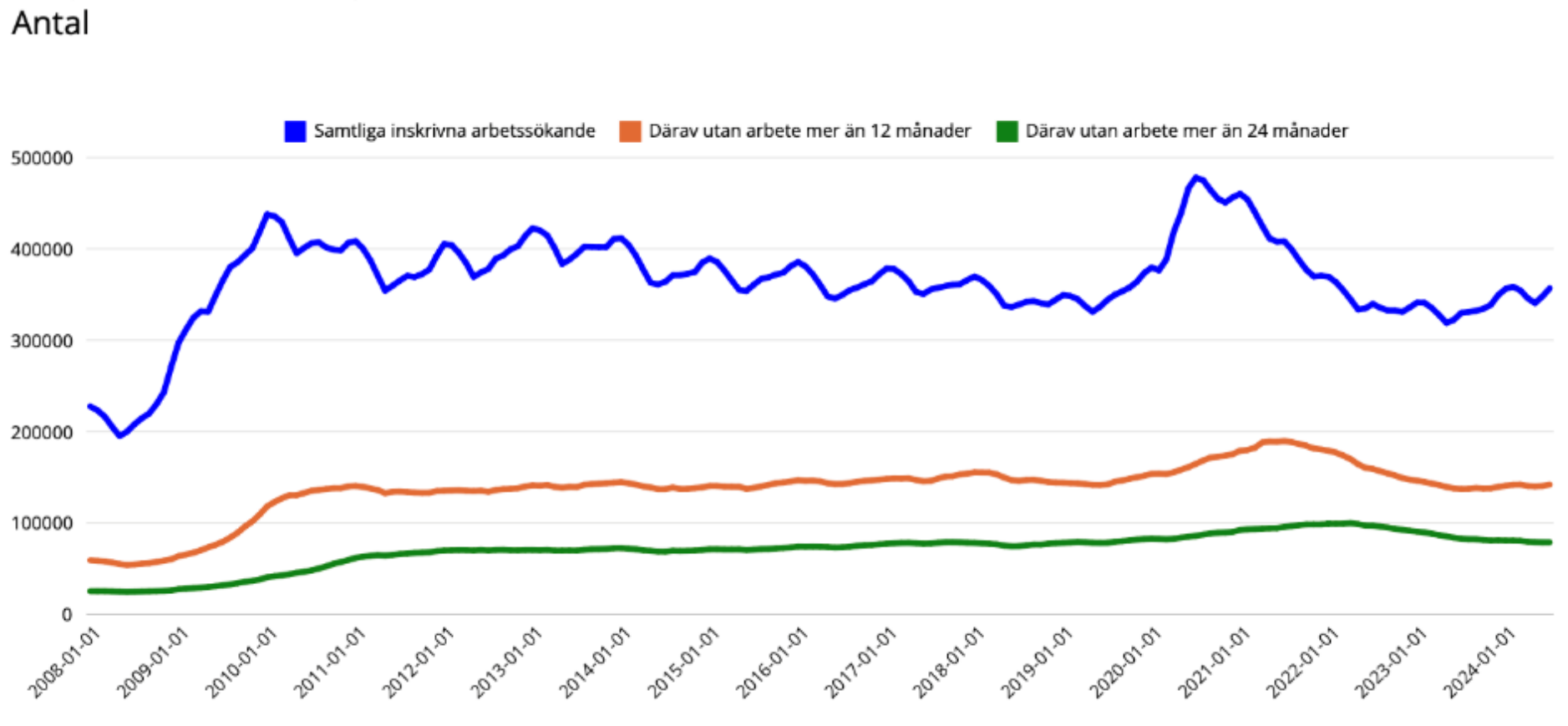
**Så illa är det
– därför
detta
initiativ!**

”Arbetsmarknadspolitiken är i dag på den nivå som försvarspolitiken var för tio år sedan.

- Utarmad, efter långvarig nedrustning.
- I baklås, på grund av en politik som saknar stöd i forskning och beprövad erfarenhet.

Arbetsmarknadspolitiken är nu den svaga länken i den ekonomiska tillväxtens värdekedja, kompetensförsörjningen för växande företag och verksamheter”.

Så illa är det – hur kunde det bli så här?

Arbetslösheten 2008-2024

Fyra regeringar, 16 budget- propositioner

Om alla löften hade infriats:

- högre sysselsättning
- bättre matchning
- lägre arbetslöshet, 3-4 procent.

I verkligheten:

- hög arbetslöshet, över 8 procent
- långtidsarbetslöshet
- svårigheter att rekrytera
arbetskraft
- fördubblad vakansgrad.

Hur kunde det bli så här?

Allt är inte nattsvart

1. Högt arbetskraftsutbud, näst högst i EU.
2. Stark vilja till vidareutbildning, tre av fyra kan tänka sig studera vidare under de närmaste två åren.
3. Arbetskraftsdeltagandet och sysselsättningen bland utlandsfödda har ökat markant under senare år.
4. 300.000 fler försörjer sig genom arbete - trots en befolkningsökning på nästan en miljon i arbetskraftsåldrarna.

**... men fyra policyparadoxer har
ställt till det**

Fyra policy-paradoxer som måste åtgärdas

1. Forskningen och beprövad erfarenhet visar att tidiga och individinriktade insatser ger bäst resultat, men uppdraget till Af är att prioritera sena insatser ("särskilt prioritera dem som varit arbetslösa i två år", enligt regleringsbrev).
2. Ju svårare det blivit att tillsätta lediga platser och ju större behov av individuella insatser, desto mindre resurser i form av arbetsmarknadsutbildningar.

... fortsättning...

Fyra policy-paradoxer som måste åtgärdas

3. Ju högre ambitioner för egen försörjning, desto mer insatser behövs för personer med funktionsnedsättning. Trots detta har arbetet för de funktionsnedsatta hamnat på efterkälken.
4. Ju mer av omorganisation och detaljstyrning av Af, desto sämre fungerar verksamheten, inte minst det lokala samarbetet.

**Finanspolitiska
rådet
– om skiljelinjen i
arbetsmarknads
politiken**

**”Det är inte brist på incitament,
fokus bör i stället ligga på
att förbättra matchningen”**

En väl fungerande arbetsmarknad – hur stort är betinget?

Vår slutsats:

Af behöver en ökad kapacitet för övergång till arbete för 100.000 personer.

Vårt analysunderlag:

- över 460.000 arbetslösa enligt AKU
- därav 170.000+ i heltidsstudier/program
- över 380.000 arbetslösa enligt Af
- 330.000 skrevs ut från Af till arbete eller studier och 430.000+ skrevs in.

Är det fel på organisationen?

Vi har numera en trehövddad AMO:

- Arbetsförmedlingen på reträtt
- Omställningsorganisationerna på stark frammarsch
- Kommunerna tar över där Af drar sig tillbaka.

Inga fler omorganisationer, men nya former för samverkan – och synergi - mellan intressenterna!

Våra slutsatser och rekommendationer

- Från sysselsättningspolitiskt ramverk och ett samlat grepp om kompetensfrågorna ...
- till en ny roll för arbetsmarknadspolitiken och nya grepp för lokal samverkan.

1. Ett sysselsättnings- politiskt ramverk

- På samma sätt som för finanspolitiken och klimatpolitiken
- med full sysselsättning, låg inflation, förbättrade reallöner och sunda statsfinanser som mål.

2. Ett samlat grepp för en ny kompetenspolitik

- Stort behov av att ta ett samlat grepp om kompetensförsörjningen
- det finns hos parterna en insiktsfull problemanalys
- bygg vidare på den stora reformen från 2022, etablera en reformagenda för nästa mandatperiod.

3. En tydligare roll för arbetsmarknads- politiken

- Både arbetssökande och lediga platser
- både förhindra och bryta långtidsarbetslöshet.

4. Ett nytt kompetenslyft för Sverige

- Öka kapaciteten för att ge 100.000 arbetslösa en ny och snabbare start
- med flexibel användning av anslag, inte inlåst i program.

5. En ny start för personer med funktions- nedsättning

- Riksrevisionen visar att dessa personer är eftersatta i Arbetsförmedlingens verksamhet
- vi delar Riksrevisionens analys och rekommendationer
- förslagen bör genomföras med högsta prioritet för att skapa trovärdighet åt arbetsmarknadspolitikens fördelningspolitiska uppgift.

6. Både yrkesmässig och geografisk rörlighet

- Viljan till vidareutbildning och att byta yrke är stark, mindre intresse för att flytta till jobb
- flytt från arbetslöshet till arbete ger stora samhällsekonomiska vinster, rimligt att den som flyttar inte ska behöva bära hela kostnaden för flytten, det behövs lämpligt avvägda bidrags- eller avdragsmöjligheter.

7. Rusta upp studie- och yrkes- vägledningen

- Var fjärde elev går ut gymnasiet utan examen efter tre år
- det behövs reformer i utbildningssystemet, bättre studie- och yrkesvägledning och större engagemang från näringslivet.

8. Lönevillkor för arbetskrafts- invandrare

- Svenskt Näringsliv varnar för den nya regleringen av villkoren för arbetskraftsinvandring
- vi delar uppfattningen att lönevillkor ska bestämmas i kollektivavtal.

9. En ny a-kassa – reformera med rationalitet och rättvisa

- Den pågående reformen gör att ersättningen baseras på inkomst, inte arbetad tid, vilket är rationellt
- men den ger sämre villkor efter 100 respektive 200 dagars arbetslöshet, vilket särskilt drabbar dem som har svårt att hitta ett nytt arbete.

10. Ett nytt kontrakt mellan stat och kommun för arbete och integration

- Kompetenskontrakt för att skapa synergi mellan olika politikområden och olika aktörer (Af, omställningsorganisationer och kommuner) som alternativ till ”styrning i stuprör”
- med inspiration från Klimatkontrakt 2030 i 48 kommuner.

11. Nystart för lokal samverkan

- Ta fasta på kritiken mot "top-down" detaljstyrning
- gör ett omtag med de bäst fungerande lokala samarbetena som modell.

Oktober 2025

Kompetens för Sverige

Bidrag till diskussionen om en ny
progressiv arbetslinje

Tack till: Lisa Pelling och Simon
Karlsson, Arena Idé, för redigering
och layout av rapporten.

Allan Larsson
Lars Sjöström
Mats Wadman

arena idé